Vaste Tweede Kamer commissie Infrastructuur en Waterstaat

Datum
21 oktober 2026

Ons kenmerk
I1000944-004-OA-0001

Aantal pagina's
1 van 2

Contactpersoon
Arno Nolte

Onderwerp
Position paper Deltares voor rondetafelgesprek Grevelingenmeer

Geachte commissieleden,

Als onafhankelijk TO2-kennisinstituut ontwikkelt en onderhoudt Deltares de kennisbasis voor water en ondergrond. Vanuit die rol ondersteunt Deltares overheden en anderen met feitelijke kennis over de werking van watersystemen en de gevolgen van beleidskeuzes. Het is niet de rol van Deltares om een voorkeur uit te spreken voor een bepaalde ontwikkelrichting van het Grevelingenmeer. In de huidige discussie staan keuzes centraal die langdurige gevolgen kunnen hebben voor waterkwaliteit, ecologie, zoetwaterbeschikbaarheid en de inrichting van de Zuidwestelijke Delta. In dit position paper gaan wij achtereenvolgens in op:

- wat wij begrijpen van het huidige functioneren van het Grevelingenmeer;
- wat deze kennis betekent voor de beoordeling van mogelijke ontwikkelrichtingen;
- welke kennisvragen en afwegingen relevant blijven voor toekomstige besluitvorming.

Voor Deltares startte het onderzoek naar de huidige opgave in 2008 met de ‘Verkenning Grevelingen, water en getij’. Mogelijke maatregelen tegen het optreden van langdurig zuurstofarme diepe delen van het meer stonden centraal in die verkenning.

De huidige ecologische toestand van het Grevelingenmeer is het resultaat van ruim vijftig jaar ontwikkeling sinds de afsluiting in 1971. De overgang van een getijdenestuarium naar een peilgestuurd zoutwatermeer betekende een fundamentele systeemverandering, waaraan het ecosysteem zich nog steeds aanpast. Het is bekend dat zulke processen vele decennia duren.

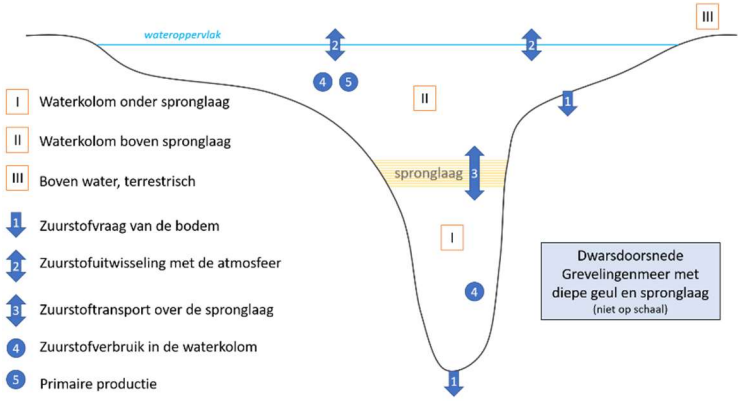

De Grevelingen bestaat feitelijk uit drie deelsystemen:
1. Het deel onder de spronglaag met zuurstofarme condities in de zomermaanden. Dit is dieper dan NAP -10/-15 m en beslaat 20%/8% van het oppervlak.
2. Het deel boven de spronglaag zonder langdurig zuurstofarme condities. Dit omvat ook de delen die onder invloed (komen te) staan van waterstandsvariatie. Dit deel beslaat de overige ruim 80% van het wateroppervlak.
3. Het deel boven water. Dit position paper gaat hier niet op in.

We begrijpen de dominante processen in het eerste deel onder de spronglaag goed. Stratificatie, een verticale scheiding in de waterkolom door verschillen in zoutgehalte en, in de Grevelingen voornamelijk, temperatuur, is normaal in diepe meren en er is veel over bekend. Ook het verwachte effect van het terugbrengen van getij op het diepe deel begrijpen we voldoende goed, dankzij modelberekeningen.

Van het deel boven de spronglaag begrijpen wij de ontwikkeling van de waterkwaliteit en het leven in de waterkolom goed. De beschikbare monitoring van het leven in de waterkolom geeft wel enkele beperkingen. De ontwikkeling van de waterbodem en van het leven in en op de bodem is een proces van lange aanpassing na de vorming van de Grevelingen; een doorgaand proces van meerdere decennia. Hiervoor is de kennisbasis beperkter dan voor de processen in de waterkolom. De verwachting dat verbeterde condities in de waterkolom ook daar positief zullen bijdragen is aannemelijk, maar de omvang en snelheid van dat effect zijn onzeker. Deze onzekerheid is relatief moeilijk met onderzoek in het veld, in het lab en/of met een model te verkleinen. Echter, over de afgelopen decennia is veel data beschikbaar waaruit met een intensieve integrale systeemanalyse nog veel te leren is.

Rondom de toekomst van de Grevelingen spelen nog twee ontwikkelingen om in dit position paper te benoemen. De eerste ontwikkeling gaat over een zoet Grevelingenmeer; een optie die in de jaren 1980 ook is overwogen en toentertijd geleid heeft tot de keuze voor het huidige zoute Grevelingen. Een zoet Grevelingenmeer is technisch mogelijk met als belangrijke voorwaarde dat er voldoende zoetwater vanuit de Rijn-Maas aangevoerd kan worden. Omdat er een grens zit aan de hoeveelheid water die Nederland beschikbaar heeft en dat over meerdere gebieden en voor meerdere doelen verdeeld moet worden, is meer zoetwater naar de Grevelingen een nationale keuze en politiek-bestuurlijke afweging.

De tweede ontwikkeling tenslotte gaat ook over nationale keuzes en de inrichting van Nederland op lange termijn van 2100 en verder om voorbereid te zijn op klimaatverandering. Een opgave waar we voor staan, is dat die (voorbereiding op) keuzes niet op het niveau van ieder deelgebied afzonderlijk maar op nationale schaal gedaan zullen moeten worden. De Grevelingen maakt daarbij deel uit van de Rijn-Maas-Scheldemonding waar de opgaven voor waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en natuur in samenhang met de functies voor leven, wonen en werken beschouwd moeten worden. Het is aan te bevelen om de voorbereiding voor deze keuzes de komende periode van het Deltaprogramma 2027-2032 in combinatie met de uitwerking van de Nota Ruimte op te pakken. Een robuuste toekomst voor de Grevelingen is daar een onderdeel van.

Hoogachtend,

Niet ondertekend vanwege bescherming persoonsgegevens

Arno Nolte
Expert adviseur waterkwaliteit en ecosystemen, Deltares

Geselecteerde achtergrondinformatie

A.J. Nolte, J. Grashof en B.C. Bolman (2024). Verkennende systeemanalyse Zuidwestelijke Delta; basisdocument voor herijking integrale voorkeursstrategie en gebiedsprocessen, november 2024. Verkennende systeemanalyse Zuidwestelijke Delta | Deltares

Nolte, A.J., L.H. van der Heijden en J. Wijsman (2025). Synthese doelindicatoren en duiding: Effect en effectiviteit van peilbeheervarianten op de waterkwaliteit en ecologie van de Grevelingen : aanvulling 2025 met nieuwe peilbeheervariant, december 2025. Synthese doelindicatoren en duiding | Deltares en WMR

Tangelder, M., T. Ysebaert, J. Wijsman, J. Janssen, I. Mulder, A. Nolte, W. Stolte, N. van Rooijen en L. van den Bogaart (2019). Ecologisch onderzoek Getij Grevelingen, Onderzoek naar de historische ontwikkeling van het watersysteem en inschatting van de autonome ontwikkeling vergeleken met getijscenario's en effecten op Natura 2000-soorten en habitats bij gedempt, september 2019. https://doi.org/10.18174/506617